

Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Економічний факультет

Гнатюк Андрій Богданович

ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ В СИСТЕМІ ОБЛІКОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ
071 “Облік і оподаткування”

Автореферат
на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Івано-Франківськ – 2023

Дипломна робота виконана в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника

Науковий керівник: к.е.н. доцент кафедри обліку і оподаткування Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника Григорів Ольга Орестівна

Рецензент: доцент, кандидат економічних наук Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника Плець Іван Іванович

Захист відбудеться «28» червня 2023 р.

Завідувач кафедри

Баланюк Іван Федорович

ЗМІСТ		стор.
ВСТУП		3
РОЗДІЛ 1.	ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ: ОСНОВИ ТЕОРЕТИЇ	7
1.1.	Значення інвентаризації як невід’ємної складової управління підприємством	7
1.2.	Інвентаризації в управлінні: етимологія поняття	15
1.3.	Рівні регламентації процесу інвентаризації	27
РОЗДІЛ 2.	ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ВІДОБРАЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ КОМУНАЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА	35
2.1.	Обліково-організаційні аспекти відображення результатів інвентаризації	35
2.2.	Основи організації обліку у комунальному підприємстві	39
2.3.	Організація інвентаризації та обліку її результатів в умовах автоматизації управлінських процесів	49
РОЗДІЛ 3.	БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІ РЕЗУЛЬТАТІВ ІНВЕНТАРИЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКА ЇЇ ПРОВЕДЕННЯ	61
3.1.	Проведення інвентаризації: методика та практика	61
3.2.	Бухгалтерський обліку результатів інвентаризації: траєкторія руху інформації	69
3.3.	Сучасні підходи до удосконалення методики інвентаризації в умовах автоматизації управлінських процесів	78
ВИСНОВКИ		85
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ		86
ДОДАТКИ		94

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Викривлення показників звітності підприємства є наслідком розбіжностей між даними бухгалтерського обліку та фактичною господарською діяльністю, що можуть виникнути через об'єктивні та суб'єктивні причини. Однак, для прийняття ефективних управлінських рішень, на перший план виходять гнучкість, раціональність та ефективність управління. Повна, всебічна та правдива інформація про економічний стан підприємства є основою для прийняття оперативних та стратегічних рішень. Цю інформацію можна отримати з даних бухгалтерського обліку та звітності.

Інвентаризація – це один із ключових методів контролю, що допомагає забезпечити достовірність облікових показників та запобігти можливим відхиленням. Її проведення дає змогу виявити відмінності між даними бухгалтерського обліку та реальною наявністю, станом та оцінкою активів, власного капіталу та зобов'язань підприємства. Також, інвентаризація дозволяє перевірити документальне оформлення та відображення господарських операцій у бухгалтерському обліку та підтвердити достовірність показників звітності компанії.

Потребується більш детальне дослідження кола питань, що пов'язані з організацією інвентаризації в сучасних умовах, оскільки така проблематика не отримала належного висвітлення. У своїх наукових працях ці питання розглядалися такими вченими як Атамас, П.Й. [1], Нидлз Б., Андерсон Х., Колдуэлл Д. [2], Бардаш, С.В. [3], Бутинець Ф. Ф. [4], Лень В. С. [6], Лишиленко О. В. [7], Нашкерська Г. В. [8], Ткаченко Н. [9], Хом'як Р. Л. [10], Шкроміда В.В. [11]. та інші, які серед усього спектру згаданої проблематики, досліджували теоретичні основи інвентаризації та розробляли нові підходи для її практичного здійснення.

Розробка нових підходів до здійснення інвентаризації та дослідження теоретичних засад є необхідністю через динамічність бухгалтерського обліку як системи. Ця система часто піддається змінам в законодавстві та нормативно-правовій базі в Україні, що вимагає додаткового дискурсу.

Українські підприємства повинні забезпечити якість фінансової звітності, що відповідає національним і міжнародним стандартам обліку, в контексті зростаючих процесів глобалізації в світовій економіці. У цьому контексті, інвентаризація, як інший ключовий фактор, відіграє важливу роль у забезпеченні достовірності та зрозумілості фінансових звітів українських компаній.

Умови децентралізації управління та зміни власників комунальних структур та підприємств потребують більш детального вивчення питань, пов'язаних з організацією інвентаризації на підприємствах з управління та експлуатації комунального господарства, які ще залишаються недостатньо дослідженими.

Раціональна організація процесу інвентаризації може запобігти спотворенню інформації обліку та звітності про наявність та обсяги комунальних ресурсів, що загрожує екологічній, фінансовій та навіть енергетичній безпеці громад. На жаль, на сьогодні нормативно-правове, документальне і методичне забезпечення інвентаризації потребує уточнення та доповнення організаційними заходами, які враховуватимуть специфіку управління та експлуатації майновими ресурсами комунальними підприємствами. Забезпечення повноти обліку процесу обслуговування таких ресурсів має не лише економічне, але і соціальне значення.

Актуальність теми даного дослідження обумовлена науково-теоретичною та практичною значимістю наведених вище проблем.

Мета та завдання дослідження. Дане дослідження спрямоване на узагальнення теоретичних засад інвентаризації як методу обліку і контролю, а також на створення рекомендацій щодо вдосконалення, методичного та документального забезпечення процесу інвентаризації на комунальних підприємствах задля систематизація цих знань, подальшого їх використання в освітньому полі та практичній роботі.

Передбачається розв'язати наступні завдання для досягнення поставленої мети:

- обґрунтувати проблемні питання сучасного бачення змісту інвентаризації на основі критичного підходу до ідентифікації цього методу бухгалтерського обліку та господарського контролю;
- основувшись на еволюції облікової науки, проаналізувати історичні умови виникнення та розвитку інвентаризації як теоретичної основи її систематизації;
- на основі детальної оцінки сучасного стану нормативного забезпечення процесу інвентаризації, окреслено загальні вимоги до неї та визначено інвентаризацію як економічну складову діяльності підприємства та важливим елементом управління;
- дослідити підходи до удосконалення організації обліку результатів інвентаризації в умовах застосування інформаційних систем та технологій, зокрема з урахуванням специфічних особливостей господарської діяльності об'єкта дослідження;
- окреслити вплив особливостей господарювання комунального підприємства на побудову обліку результатів інвентаризації та організаційні засади обліку взагалі;
- для узагальнення перспективних напрямків удосконалення методики інвентаризації в умовах комп'ютеризації систематизовано методичні особливості проведення інвентаризації та відображення її результатів в обліку.

Об'єктом дослідження є процес інвентаризації на підприємстві, який включає організацію та методику здійснення процедури інвентаризації, що відображається у функціонуванні обліково-контрольної системи підприємства.

Предметом дослідження є процес інвентаризації на підприємстві, який включає в себе теоретичні, організаційні і методичні аспекти, необхідні для здійснення цього процесу в рамках обліково-контрольної функції підприємства.

Методи дослідження. Методи дослідження, на яких базуються теоретичні та методичні дослідження, включають в себе загальнонаукові прийоми пізнання дійсності, такі як аналіз, синтез, моделювання, порівняння, групування та конкретизація. Для визначення впливу результатів інвентаризації на показники фінансової звітності застосовуються методичні прийоми статистики та

економічного аналізу, включаючи абсолютні та відносні величини. Для вивчення еволюції поняття інвентаризації використовується історичний метод, а для вивчення стану інвентаризаційної роботи на конкретному підприємстві – морфологічні прийоми.

Для виконання кваліфікаційної роботи були використані різноманітні джерела, у тому числі діючі законодавчі та нормативні акти, які регулюють господарський процес підприємств та облік їх діяльності, міжнародні стандарти бухгалтерського обліку, а також наукові праці вітчизняних та зарубіжних вчених, що присвячені питанням обліку та контролю. У ході проведення дослідження було використано робочі матеріали оперативного обліку, а також дані бухгалтерського обліку і звітності КП “Комунгосп” Делятинської ОТГ.

Обсяг та структура кваліфікаційної роботи. Дане дослідження містить вступу, три розділи, висновки і пропозиції, список використаної літератури та 4 додатки на 7 сторінках. Основний текст роботи має обсяг у 86 сторінки та ілюстрований 5 таблицями і 10. Список літератури включає 78 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі “**Інвентаризація в системі управління підприємством: основи теорії**” було розглянуто основні аспекти інвентаризації в системі управління підприємством. Було показано, що інвентаризація є невід’ємною складовою ефективного управління ресурсами, оскільки вона дозволяє контролювати рух та наявність активів підприємства. Також було виявлено, що правильна інвентаризація сприяє підвищенню точності та достовірності обліку матеріальних цінностей. Аналіз рівнів регламентації процесу інвентаризації показав, що вони визначаються внутрішніми та зовнішніми вимогами, що регулюють облік та контроль за активами підприємства. Відповідність процедур інвентаризації встановленим нормативам та принципам є важливим фактором для забезпечення правильного фінансового обліку. Таким чином, підприємствам слід ретельно вивчити та врахувати рівні регламентації для ефективного управління. Висвітлення теоретичних аспектів

інвентаризації надає підприємствам науково обґрунтовані підходи та принципи для впровадження оптимальних процедур. Засвоєння теоретичних основ інвентаризації допомагає підприємствам підвищити ефективність управління та досягти фінансової стабільності. Тому розділ 1 є важливим джерелом знань для розуміння інвентаризації як стратегічного інструменту управління підприємством.

У другому розділі **“Організаційні засади відображення результатів інвентаризації в бухгалтерському обліку комунального підприємства”** розглянуто організаційні аспекти відображення результатів інвентаризації в бухгалтерському обліку комунального підприємства. Було показано, що відображення результатів інвентаризації в бухгалтерському обліку вимагає врахування обліково-організаційних аспектів. Організація обліку у комунальному підприємстві передбачає встановлення оптимальної системи обліку, врахування специфіки видів діяльності та потреб підприємства. Крім того, було визначено, що організація інвентаризації та обліку її результатів в умовах автоматизації управлінських процесів вимагає використання сучасних інформаційних технологій та програмного забезпечення. Цей розділ надає комунальним підприємствам практичні рекомендації щодо організації обліку та відображення результатів інвентаризації. Врахування організаційних аспектів допомагає забезпечити правильне та ефективне ведення бухгалтерського обліку на комунальному підприємстві.

Третій розділ **“Бухгалтерський облік результатів інвентаризації та методика її проведення”** присвячений бухгалтерському обліку результатів інвентаризації та методиці її проведення. Було виявлено, що проведення інвентаризації вимагає ретельного дотримання методики та практичних процедур, щоб забезпечити точність та достовірність результатів. Методика проведення інвентаризації включає планування, підготовку, фізичний перерахунок активів, складання актів та узгодження результатів. Було розглянуто основні етапи цієї методики та наголошено на необхідності використання систематичного підходу та дотримання встановлених процедур.

Бухгалтерський облік результатів інвентаризації включає реєстрацію отриманих даних, складання балансу та відображення змін у фінансовому звіті підприємства. Правильна та своєчасна бухгалтерська звітність дозволяє підприємству зробити обґрунтовані управлінські рішення та сприяє ефективному фінансовому контролю. Сучасні підходи до удосконалення методики інвентаризації в умовах автоматизації управлінських процесів передбачають використання спеціалізованого програмного забезпечення та технологій, які спрощують та прискорюють процес інвентаризації. Впровадження цих інновацій допомагає забезпечити більш точний та швидкий облік активів підприємства. Таким чином, розділ розкриває важливі аспекти бухгалтерського обліку результатів інвентаризації та методики її проведення. Ці знання дозволяють підприємству забезпечити точний фінансовий облік та здійснювати ефективний контроль за матеріальними цінностями, що є важливими складовими управління підприємством.

ВИСНОВКИ

Проведена систематизація та узагальнення теоретичних засад інвентаризації покликана забезпечити об'єктивні дані для прийняття управлінських рішень. Основні висновки, які були отримані, стосуються загальних вимог до інвентаризації та існуючих проблемних питань щодо організації і методики її здійснення та облікового оформлення результатів:

1. Організація інвентаризації є важливим етапом управління запасами. Вона має враховувати вимоги щодо точності, об'єктивності та повноти обліку запасів. Зокрема, важливо встановити правила проведення інвентаризації, визначити відповідальних осіб, забезпечити належне документування та контроль за процесом. Проблемні питання, пов'язані з інвентаризацією, можуть включати нестачі або перевищення запасів, втрати товарів, неточності в обліку та інші. Важливо виявляти й аналізувати такі проблеми з метою вжиття заходів для їх запобігання в майбутньому.

2. Облікове оформлення результатів інвентаризації є необхідним для забезпечення достовірної інформації про наявність та рух запасів. Це може включати складання актів інвентаризації, оновлення облікових записів, коригування балансової вартості запасів та інші процедури, які забезпечують точність обліку. В цілому, систематизація та узагальнення теоретичних засад обліку і контролю надає підприємству необхідну базу для розробки ефективної організаційно-методичної системи інвентаризації та дозволяє підприємству забезпечувати точність, достовірність і повноту обліку запасів. Вона включає в себе розробку і впровадження стандартів інвентаризації, встановлення процедур і правил, а також забезпечення належного контролю та відповідальності.

3. Одним з ключових елементів ефективної системи інвентаризації є облікова інформація для цілей оперативного управління і контролю запасів підприємства. Це означає, що необхідно мати належну систему обліку та звітності, яка забезпечує актуальну інформацію про наявність запасів, їх рух і стан. Поточний контроль за наявністю та рухом виробничих запасів є також важливим аспектом ефективного управління запасами. Це означає встановлення процедур для регулярного перевіряння та оновлення інформації про запаси, виявлення і вирішення нестач або перевищень, а також забезпечення належного контролю за рухом запасів в процесі виробництва і постачання.

4. Методика ведення бухгалтерського обліку та проведення контролю в умовах автоматизації і комп'ютеризації облікових робіт є ще одним аспектом, що потребує удосконалення. Впровадження сучасних інформаційних систем дозволяє автоматизувати процеси обліку запасів, забезпечити швидкий доступ до інформації та знизити ймовірність помилок. Порядок проведення інвентаризації виробничих запасів також має значення для ефективного використання запасів. Це означає встановлення чітких правил і процедур для проведення інвентаризації, включаючи розподіл відповідальності між співробітниками, планування часу і ресурсів для проведення інвентаризаційних операцій, використання об'єктивних методів підрахунку запасів, а також облікового оформлення результатів.

5. Ефективне використання запасів на підприємстві "Комунгосп" має кілька переваг і потенційних результатів. Перш за все, зменшення витрат на запаси призводить до зниження собівартості наданих послуг, що позитивно впливає на конкурентоспроможність підприємства. Додатково, ефективне управління запасами може підвищити рентабельність підприємства шляхом оптимізації запасів та зменшення затрат. Також варто зазначити, що ефективне використання запасів має позитивний вплив на матеріальне та фінансове становище підприємства. Зменшення витрат на запаси дозволяє звільнити фінансові ресурси для інших потреб підприємства, таких як розширення виробництва, впровадження нових технологій або розвиток маркетингових стратегій.

6. Загалом, заходи щодо вдосконалення облікової інформації, контролю за запасами, методики ведення бухгалтерського обліку та проведення інвентаризації виробничих запасів на підприємстві "Комунгосп" є важливими для досягнення ефективного управління запасами, зменшення витрат та покращення фінансової стійкості підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Атамас, П.Й. Управлінський облік [Текст] : навч.посібник, 2--ге вид./ П. Й. Атамас. -К.: ЦУЛ, 2009. -440 с.
2. Б. Нидлз, Х. Андерсон, Д. Колдуэлл Принципы бухгалтерского учета: [Текст] / Б. Нидлз, Х. Андерсон, Д. Колдуэлл – М. : “Рута”, 1999. – 496 с
3. Бардаш, С.В. Контроль діяльності суб'єктів господарювання : гіпотези та версії порушень [Текст] : монографія / С. В. Бардаш. -К.: КНТЕУ, 2008. -312 с.
4. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: [Текст] Підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів. / За ред. проф. Ф. Ф. Бутиця. – 6-те вид., доп. і перероб. – Житомир: ПП. «Рута», 2008. – 756 с.
5. Збірник систематизованого законодавства [Текст]: / укл. І.М. Журавська, І.М. Шингур; засн. ПрАТ “Бліц-Інформ”. – К.: Бліц-Інформ, 2012. - 192 с.
6. Лень В. С. Організація бухгалтерського обліку. [Текст] Навчальний посібник /За ред. В. С. Лєня – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 696с.
7. Лишиленко О. В. Бухгалтерський облік: [Текст] Підручник. / Лишиленко О. В. – [2-ге вид., перероб. і доп.]. – Київ: Вид-во «Центр навчальної літератури», 2006. – 659 с.
8. Нашкерська Г. В. Фінансовий облік: [Текст] Навчальний посібник. / Нашкерська Г. В. – К.: Кондор, 2005 р. – 503 с.
9. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: [Текст] Підручник. / Ткаченко Н. М. – [3-тє вид. доп. і перероб.]. – К.: Алерта, 2008. – 926 с.
10. Хом'як Р. Л. Бухгалтерський облік в Україні. [Текст] Навч. посібник. / Р. Л. Хом'як, В. І. Лемішовський; за ред. Хомяка Р. Л. – [7-ме вид., доп. і перероб.]. – Львів: Національний університет – «Львівська політехніка»,

«Інтелект-Захід», 2008. – 1224 с. Чижевська Л.В. Бухгалтерський баланс: проблеми теорії і практики / Л.В. Чижевська. – Житомир, 1998. – 407 с.

11. Shkromyda, V.V., Shkromyda, N. Y., & Gnatyuk, T.M. (2022). Integrated reporting in the context of information provision of key stakeholders. The actual problems of regional economic development, 2(18), 23-30.